

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	магістр	Форма навчання	денна/заочна	Навчальний рік/семестр	2024/2025
----------------------	---------	----------------	--------------	------------------------	-----------

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Основи природознавства з методикою викладання
Кафедра	Педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти
Освітня програма	012 Дошкільна освіта (бакалавр)
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/практичні/семінарські/лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (<u>обов'язкова</u> чи вибіркова): Кількість кредитів: 4 кред. (120 год.), Лекції: 30 Практичні (семінарські) заняття: 18. Лабораторні заняття: - Самостійна робота: 72 Вид контролю: іспит
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Біда Олена Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології e-mail: tetyanna@ukr.net
Пререквізити навчальної дисципліни	Історія та культура України; Історія та культура угорського народу; Загальна психологія; Дитяча та педагогічна психологія; Загальні основи педагогіки та вступ до педагогічної майстерності; Історія та теорія дошкільної педагогіки; Педагогіка дошкільна; Вікова фізіологія і валеологія; Педіатрія.
Анотація дисципліни, мета, завдання та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, загальні та фахові компетентності, основна тематика дисципліни	Анотація дисципліни Вивчення дисципліни : 1. Дає студентам уявлення про теоретичні основи методики вивчення основ природознавства, як науку про підготовку студентів до професійної діяльності; об'єкт, предмет, мету, завдання, функції, основні категорії, закономірності і принципи. 2. Розкриває сутність і педагогічні вимоги до змісту теоретичних основ методики вивчення основ природознавства, що визначається соціальним замовленням і змінюється відповідно до суспільного і науково-технічного прогресу. 3. Розкриває сутність і педагогічні вимоги до форм організації педагогічного процесу, до загальних методів і засобів навчання при

вивченні основ природознавства.

4. Формує у студентів готовність до педагогічної діяльності, інтерес до педагогічної професії.

Мета курсу формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі дошкільної освіти: оволодіння системою знань та педагогічним інструментарієм організації природничо-екологічної компетентності в умовах суспільного дошкільного виховання та сім'ї.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання» є:

- формування професійного світогляду і наукових уявлень про сутність природничо-екологічної компетентності,
- систематизація знань студентів про природу; окреслення змісту інформації про об'єкти та явища природи, доступної розумінню дітей дошкільного віку, їх потреб та інтересів;
- ознайомлення майбутніх вихователів з методикою та сучасними технологіями формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку;
- формування у майбутніх вихователів умінь доцільно використовувати форми організації співпраці дорослого і дитини в процесі пізнання світу природи та навичок проведення освітнього процесу з дітьми та їх батьками з метою виховання ціннісного ставлення до природи і її збереження в умовах урбанізації сучасного суспільства.

Очікувані програмні результати навчальної дисципліни

ПР-01 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-07 Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08 Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-09 Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної

освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти

ПР-10 Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПР-11 Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР-12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-13 Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПР-14 Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПР-19 Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Загальні компетентності

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

- КС-14.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.
- КС-15.** Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
- КС-16.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.
- КС-17.** Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.
- КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.
- КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.
- КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Основна тематика дисципліни

Модуль І. Теоретичні засади формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Тема. Становлення методики ознайомлення дітей з природою. Сучасні підходи до формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Зміст теми. Актуальність проблеми формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Вплив природи на формування особистості: ретроспективний аналіз. Я.А.Коменський, Ж.Ж.Руссо, Й.Г.Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі про природу як чинник виховання, джерело фізичного, морального та розумового розвитку дитини; погляди К.Д.Ушинського, С.Ф.Русової, А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського на роль природи у формуванні особистості дитини. Дослідження сучасних педагогів. Актуальні завдання ознайомлення дітей з природним довкіллям. Вирішення завдань в єдності реалізації освітніх, виховних, розвиваючих цілей. Сучасні підходи в еколого-природничій освіті: екологічний, естетико-екологічний, середовищний, діяльнісний, інтегрований.

Тема. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Зміст теми. Мета, завдання і принципи екологічної освіти особистості. Становлення поняття «екологічна культура». Екологічна культура як результат екологічної освіти. Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Напрями формування природничо-екологічної компетенції дитини дошкільного віку. Позитивне ставлення до природи як результат формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку.

Модуль ІІ. Еколого-розвивальне середовище закладу дошкільної

освіти

Тема. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Зміст теми. Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетенції дошкільника (створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі». Природне розвивальне середовище. Екологічний простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники

Тема. Куточок природу закладу дошкільної освіти. Ділянка закладу дошкільної освіти.

Зміст теми. Необхідність організації куточка природи, його навчально-виховне значення. Розміщення і обладнання куточка природи. Створення науково-природничого центру в куточку природи. Вимоги до його обладнання. Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програм, доступність для догляду тощо, постійні та тимчасові мешканці куточка природи. Кімнатні рослини куточка природи і зимового саду (декоративно-красиво-квітучі, цибулинні, виткі, ампельні, сукуленти): особливості догляду, використання в інтер'єрі ЗДО. Утримання риб у куточку природи. Значення ділянки закладу ЗДО для реалізації змісту і завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Планування та форми квітників.

Добір плодкових дерев та ягідних кущів. Розміщення плодово-ягідних культур на земельній ділянці.

Участь дітей у зборі урожаю фруктів та ягід. Догляд за садом

Модуль III. Особливості організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Тема. Методи, засоби формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку

Зміст теми. Методи безпосереднього ознайомлення з природою. Спостереження – основний метод формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Види спостережень та їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Емоційно забарвлена ігрова діяльність як засіб фізичного розвитку та засіб впливу на естетичну, моральну та когнітивну сфери особистості дитини.

Методи опосередкованого ознайомлення з природою. Використання словесних методів щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Ілюстративний матеріал, його класифікація, види. Предметні картини, специфіка їх використання у формуванні природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Особливості використання сюжетних картинок під час ознайомлення

	дошкільників з природою. Класифікація мультфільмів про природу. Сучасні методи формування екологічних уявлень: метод мислеобразів, метод екологічної лабілізації, метод екологічних асоціацій, метод художньої репрезентації природних об'єктів, метод екологічної емпатії, метод екологічної рефлексії, ігровий метод. Тема. Форми організації природничо-екологічної компетентності Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки). Сучасні форми і засоби формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Тема. Технології формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку Зміст теми. Формування ставлення до природи в процесі спільної діяльності дорослого і дитини в еколого-розвивальному середовищі ЗДО. Моделювання як метод екологічної освіти. Використання ігрових навчальних ситуацій у формуванні позитивного ставлення до природи. Технологія використання екологічної стежини. Красназнавчо-туристична діяльність (КТД). Технологія використання театру в екологічному вихованні дошкільників. Інтерактивні технології. Форми організації роботи вихователя щодо формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку (заняття з милування природою; заняття-подорожі; заняття-мрії, тематичні заняття, екскурсії, прогулянки тощо). Організація екологічної проектної діяльності у дошкільному закладі, методика проведення практично-пошукової діяльності у екологічному проекті. Форми планування педагогічного процесу: перспективний, календарний план. Значення обліку та моніторингу роботи для забезпечення результативності освітнього процесу
--	---

Критерії контролю та оцінювання результатів навчання

Семестрові завдання	Бали	Критерії оцінювання
Створити рекомендації для поліпшення еколого-розвивального середовища ЗДО.	2	Кількість балів за роботу залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.
Моделювання конспектів спостереження у природі з дітьми дошкільного віку різних вікових груп	3	Кількість балів за роботу залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.
Розробити конспект одного виду діяльності	10 3	Кількість балів за роботу залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань;

використанням нескладних дослідів (вибір вікової групи за студентом). Розробити конспект екскурсії в природу для дітей старшого дошкільного віку (природний модуль за вибором студента). Створити віртуальну екскурсію (подорож) в природу з дітьми дошкільного віку.

повний обсяг їх виконання;
якість виконання навчальних завдань;
самостійність виконання;
творчий підхід у виконанні завдань;
ініціативність у навчальній діяльності.

Навчальні досягнення студентів із дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
64–74	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R ДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи RHP (до 70 балів): $R \text{ ДИС} = RHP + RAT$.

Відповіді на практичних заняттях (усна відповідь, відповіді на запитання викладача, проведення фрагменту заняття, презентація) – 20 балів.

Самостійна робота – 15 балів.

Контрольна робота – 25 балів.

Усний екзамен – 40 балів

		Загалом – 100 балів. До екзамену допускаються студенти, які відвідували лекційні та практичні заняття, опрацювали рекомендований мінімум навчальних завдань, прозвітували про самостійну роботу, провели показові заняття (фрагменти) і накопили 60 балів на протязі одного семестру. Важливою передумовою допуску до іспиту є відпрацювання пропущених лекційних занять. Контроль проводиться, як правило, шляхом письмового виконання індивідуальних завдань із подальшою перевіркою їх викладачем та оголошення оцінки. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи: - методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; - методи письмового контролю: письмове тестування, розробка уроку; - методи самоконтролю: самооцінка, самоаналіз.	
Інша інформація про дисципліну (технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)	<i>Політика щодо академічної доброчесності.</i> Усі види письмових робіт перевіряються на наявність плагіату і є такими, що виконані при наявності не менше 80% оригінальності авторського тексту. Списування під час виконання письмових контрольних видів робіт заборонено. Користуватися мобільними пристроями під час проведення різних видів контролю успішності, дозволяється лише з дозволу викладача. Положення про академічну доброчесність в ЗУІ Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в ЗУІ Методичне забезпечення • підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, наукові періодичні видання; • плани-конспекти лекцій, практичних занять; – індивідуальні семестрові завдання та методичні рекомендації для самостійної роботи слухачів; • мультимедійні презентації до навчальних занять; навчальні відеофільми, відеофрагменти уроків, виховних заходів у закладах освіти.		
Рекомендовані джерела (основна та допоміжна література), електронні інформаційні ресурси	Основна література: 1. Беленька Г.В. Віконечко в природу: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку / Г.В. Беленька. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с. 2. Біда О. А. Природознавство і сільськогосподарська праця: Методика викладання: навч. посібник для студентів пед. ф-тів вищих навч. закладів та класоводів. Доповнено і перевидано. Київ: Знання, 2019. 408 с. 3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна, О.М. Половіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. - К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. - 440 с.		

4. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук.ред.Г.В. Беленька, О.А.Половіна, І.В.Кондратець;авт..кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, В.М.Вертугіна, К.І.Волинець та ін.-К.:ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. – 568с.

Електронні ресурси:

1. Крутій К. STREAM- лабораторія як новий елемент предметнорозвивального середовища закладу дошкільної освіти
Режим доступу STREAM- лабораторія як новий елемент предметнорозвивального середовища закладу дошкільної освіти
<http://ukrdeti.com/wpcontent/uploads/2018/01/%D0%9A.%D0%9A%D1%80%D1%83%D1%82%D1%96%D0%B9-STREAM-%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D0%B2-%D0%97%D0%94%D0%9E.pdf>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського .
URL: <http://www.dnrb.gov.ua/shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського .

URL: <http://www.dnrb.gov.ua/shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26>

Додаткова література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України //Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2021, №33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція, 2021. – С.37

2. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.

3. Беленька Г.В. Цільові прогулянки в природі: моральний аспект / Г.В. Беленька, О.А. Половіна // Палітра педагога, 2017. - №6. – С. 9-11.

4. Беленька Г.В. Пізнавальні прогулянки з дошкільниками / Г.В. Беленька, О.А. Половіна // Палітра педагога, 2017. - №6. – С. 25 – 34.